

Na pracovnoprávne vzťahy profesionálneho náhradného rodiča sa vzťahuje Zákonník práce, ak zákon o profesionálnych náhradných rodičoch (ďalej len „Zákon“) neustanovuje inak.

V článku prinášame prehľad najvýznamnejších odchýlok v pracovných podmienkach profesionálnych náhradných rodičov oproti tomu, ako tieto pracovné podmienky upravuje Zákonník práce.

### **Povinnosti iných fyzických osôb**

Zákon upravuje okrem povinností profesionálneho náhradného rodiča aj povinnosti iných fyzických osôb, ako sú účastníci pracovnoprávneho vzťahu, viažuce sa k pracovnému pomeru profesionálneho náhradného rodiča. Ide o

- manžela/manželku záujemcu o prácu profesionálneho náhradného rodiča,
- manžela/manželku profesionálneho náhradného rodiča a
- ďalšie (primárne plnoleté) fyzické osoby žijúce s profesionálnym náhradným rodičom v domácom prostredí, v ktorom bude vyrastať, resp. vyrastá dieťa, ktoré bolo rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti centra pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“).

### **Predpoklady na výkon práce profesionálneho náhradného rodiča**

Profesionálnym náhradným rodičom sa môže stať fyzická osoba, ktorá sa uchádza o výkon práce profesionálneho náhradného rodiča a ktorá spĺňa Zákonom ustanovené predpoklady. Medzi požadované predpoklady okrem spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu patria vek minimálne 25 rokov, bezúhonnosť, absolvovanie prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti, zdravotná a psychická spôsobilosť, spôsob života vytvárajúci predpoklady na zabezpečenie výchovy a všestranného vývinu dieťaťa, vhodné bytové a priestorové podmienky, ako aj kvalifikačný predpoklad získania najmenej nižšieho stredného odborného vzdelania alebo stredného odborného vzdelania, a v prípade, ak dieťa vyžaduje zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že bolo týrané alebo sexuálne zneužívané, kvalifikačný predpoklad získania úplného stredného všeobecného vzdelania alebo úplného stredného odborného vzdelania.

Predpoklady psychickej spôsobilosti a absolvovania prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti musí spĺňať aj manžel profesionálneho náhradného rodiča žijúci s ním v domácom prostredí. Každá plnoletá fyzická osoba žijúca s profesionálnym náhradným rodičom v domácom prostredí musí byť navyše bezúhonná.

### **Osobitné pravidlá vzniku pracovného pomeru**

Profesionálny náhradný rodič vykonáva prácu profesionálneho náhradného rodiča na základe písomnej pracovnej zmluvy uzatvorenej s centrom.

Pracovný pomer profesionálneho náhradného rodiča je možné dohodnúť výlučne na neurčitý čas.

Pracovný pomer na určitú dobu možno dohodnúť len na zastupovanie profesionálneho náhradného rodiča počas materskej dovolenky, rodičovskej dovolenky, dovolenky bezprostredne nadväzujúcej na materskú dovolenku alebo rodičovskú dovolenku, dočasnej pracovnej neschopnosti, dočasného

prerušená výkonu práce profesionálneho náhradného rodiča alebo na zastupovanie profesionálneho náhradného rodiča, ktorý bol dlhodobo uvoľnený na výkon verejnej funkcie alebo odborovej funkcie.

V pracovnej zmluve profesionálneho náhradného rodiča môže byť dohodnutá skúšobná doba v trvaní najmenej tri mesiace a najviac deväť mesiacov.

Centrum nemôže s profesionálnym náhradným rodičom dohodnúť v pracovnej zmluve kratší pracovný čas. Výnimkou je situácia, ak prácu profesionálnych náhradných rodičov vykonávajú manželia na delenom pracovnom mieste.

Osobitnou náležitosťou pracovnej zmluvy uzatvorenej medzi centrom a profesionálnym náhradným rodičom je

- a) dohodnutie podmienok poskytovania starostlivosti individuálne dohodnutých pre každé dieťa, ktorému má profesionálny náhradný rodič poskytovať starostlivosť,
- b) určenie spôsobu čerpania dovolenky.

Centrum a profesionálny náhradný rodič môžu v pracovnej zmluve dohodnúť určenie maximálneho počtu detí, ktorým profesionálny náhradný rodič bude poskytovať starostlivosť, a iné obmedzenia, ak existujú, pre ktoré profesionálny náhradný rodič nemôže poskytovať starostlivosť dieťaťu.

### **Skončenie pracovného pomeru**

Zákon ustanovuje nové osobitné dôvody na okamžité skončenie pracovného pomeru.

Centrum je povinné s profesionálnym náhradným rodičom okamžite skončiť pracovný pomer z dôvodov, že profesionálny náhradný rodič

- a) použil na dieťaťi niektorú z foriem telesných trestov alebo iné hrubé alebo ponížujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu, alebo použil výchovný prostriedok, ktorého použitie je zakázané osobitným predpisom, alebo nezabránil takémuto konaniu fyzickou osobou žijúcou s ním v domácom prostredí,
- b) prestal spĺňať niektorý z predpokladov bezúhonnosti, psychickej spôsobilosti, vhodných bytových a priestorových podmienok alebo ak podmienku bezúhonnosti prestala spĺňať plnoletá fyzická osoba žijúca s profesionálnym náhradným rodičom v domácom prostredí,
- c) porušil zákaz vykonávania práce profesionálneho náhradného rodiča pre viac centier.

Centrum môže okamžite skončiť s profesionálnym náhradným rodičom pracovný pomer z dôvodov, že

- a) profesionálny náhradný rodič
  1. porušil závažne pracovnú disciplínu,
  2. odmietol poskytovať starostlivosť dieťaťu bez uvedenia vážneho dôvodu,
  3. prestal spĺňať predpoklad zdravotnej spôsobilosti na výkon práce profesionálneho náhradného rodiča alebo spôsobom svojho života a života fyzických osôb žijúcich s ním v domácom prostredí prestal spĺňať podmienku vytvárania predpokladov na zabezpečenie výchovy a všestranného vývinu dieťaťa,
- b) v pracovnej zmluve nedošlo k dohode o podmienkach poskytovania starostlivosti individuálne dohodnutých pre každé dieťa, ktorému má profesionálny náhradný rodič poskytovať starostlivosť.

Profesionálny náhradný rodič môže okamžite skončiť pracovný pomer okrem dôvodov podľa § 69 ods. 1 Zákonníka práce aj z dôvodu náhlejšej zmeny jeho rodinných pomerov, ktorá má zásadný vplyv na poskytovanie starostlivosti dieťaťu profesionálnym náhradným rodičom. Profesionálnemu náhradnému rodičovi, ktorý okamžite skončil pracovný pomer, patrí náhrada mzdy v sume dvojnásobku jeho priemerného mesačného zárobku.

### **Pracovný čas a jeho evidencia**

Ide o zásadnú odchýlku od právnej úpravy podľa Zákonníka práce.

Pracovný čas profesionálneho náhradného rodiča sa ustanovuje ako časový úsek, v ktorom profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť dieťaťu, je k dispozícii prevziať do starostlivosti dieťa a plní iné zmluvné povinnosti. Profesionálny náhradný rodič si sám rozvrhuje pracovný čas a dobu odpočinku počas dňa tak, aby zabezpečil najmä poskytovanie starostlivosti dieťaťu v súlade s potrebami dieťaťa, dobu odpočinku si plánuje podľa programu dieťaťa, ktorému poskytuje starostlivosť, podľa programu rodiny a rodinných zvyklostí.

Centrum vedie evidenciu dní, počas ktorých profesionálny náhradný rodič vykonával v kalendárnom mesiaci prácu profesionálneho náhradného rodiča.

### **Dovolenka**

Základná výmera dovolenky profesionálneho náhradného rodiča je najmenej päť týždňov. Dovolenka profesionálneho náhradného rodiča, ktorý do konca príslušného kalendárneho roka dovŕši najmenej 33 rokov veku, je najmenej šesť týždňov.

V čase čerpania dovolenky profesionálny náhradný rodič nemá povinnosť zabezpečovať starostlivosť o dieťa, avšak Zákon možnosť čerpania dovolenky s dieťaťom, ktorému zabezpečuje starostlivosť, nevylučuje. Spôsob čerpania dovolenky s dieťaťom / bez dieťaťa musí byť dohodnutý v pracovnej zmluve.

Ak je to v záujme dieťaťa, centrum môže aj bez dohody s profesionálnym náhradným rodičom zmeniť spôsob čerpania dovolenky.

### **Prekážky v práci**

Ak si profesionálny náhradný rodič nemôže pri dôležitej osobnej prekážke v práci z dôvodu ošetrovania/vyšetrovania zamestnanca v zdravotníckom zariadení, z dôvodu sprevádzania rodinného príslušníka do zdravotníckeho zariadenia alebo z dôvodu úmrtia rodinného príslušníka rozvrhnúť pracovný čas tak, aby zabezpečil poskytovanie starostlivosti dieťaťu v súlade s potrebami dieťaťa, bol k dispozícii prevziať do starostlivosti dieťa a mohol plniť ďalšie zmluvné povinnosti, centrum mu poskytne pracovné voľno s náhradou mzdy v rozsahu najviac 12 hodín za deň, v úhrne najviac 32 hodín v kalendárnom roku.

## Mzda, výpočet mzdy a priemerný zárobok

Profesionálnemu náhradnému rodičovi patrí mesačne mzda, ktorú tvorí

- základná zložka mzdy,
- paušálny príplatok,
- príplatok za počet detí v starostlivosti profesionálneho náhradného rodiča,
- príplatok za osobitnú starostlivosť o dieťa,
- príplatok za prax a
- profesijný príplatok.

Suma základnej zložky mzdy profesionálneho náhradného rodiča je

- a) 940 eur mesačne,
- b) najmenej 50 % sumy podľa písmena a), ak profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť výlučne deťom, ktoré dovŕšili 16 rokov veku a ktoré nie sú osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, nie sú dieťaťom s posúdenou potrebou osobitnej starostlivosti podľa osobitného predpisu alebo nie sú dieťaťom, ktoré vyžaduje zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že bolo týrané alebo sexuálne zneužívané, alebo dieťaťom, ktorému je poskytovaná starostlivosť v rámci špecializovaného programu,
- c) 50 % sumy podľa písmena a), ak profesionálny náhradný rodič vykonáva prácu na delenom pracovnom mieste.

Základná zložka mzdy patrí profesionálnemu náhradnému rodičovi v pomernej výške zodpovedajúcej odpracovaným dňom v kalendárnom mesiaci.

Paušálny príplatok patrí profesionálnemu náhradnému rodičovi, ktorý poskytuje starostlivosť najmenej jednému dieťaťu. Suma príplatku je súčin jednej tridsatiny 20 % zo základnej zložky mzdy a počtu dní, počas ktorých profesionálny náhradný rodič v kalendárnom mesiaci poskytoval starostlivosť najmenej jednému dieťaťu.

Príplatok za počet detí v starostlivosti profesionálneho náhradného rodiča patrí profesionálnemu náhradnému rodičovi, ktorý poskytuje starostlivosť najmenej dvom deťom. Suma príplatku sa pohybuje v rozpätí od 20 % do 60 % zo základnej zložky mzdy v závislosti od počtu detí, ktorým profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť.

Príplatok za osobitnú starostlivosť patrí profesionálnemu náhradnému rodičovi, ktorý poskytuje starostlivosť najmenej jednému dieťaťu s ťažkým zdravotným postihnutím, s posúdenou potrebou osobitnej starostlivosti podľa osobitného predpisu alebo ktoré vyžaduje zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že bolo týrané alebo sexuálne zneužívané, alebo ktorému je poskytovaná starostlivosť v rámci špecializovaného programu. Suma príplatku sa pohybuje v rozpätí od 25 % do 80 % zo základnej zložky mzdy podľa počtu detí so špeciálnymi potrebami, ktorým profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť.

Príplatok za prax v sume 1 % základnej zložky mzdy patrí profesionálnemu náhradnému rodičovi po uplynutí troch rokov trvania pracovného pomeru. Príplatok sa zvýši

- a) o 1 % základnej zložky mzdy za každý ďalší rok trvania pracovného pomeru až do uplynutia 16. roka trvania pracovného pomeru,
- b) o 0,5 % základnej zložky mzdy za každý ďalší rok trvania pracovného pomeru od 17. roka trvania pracovného pomeru až do uplynutia 32. roka trvania pracovného pomeru.

Do dĺžky praxe sa započítavajú aj doby trvania predchádzajúcich pracovných pomerov, v ktorých profesionálny náhradný rodič vykonával prácu profesionálneho náhradného rodiča.

Za sťažený výkon práce profesionálneho náhradného rodiča alebo za vykonávanie práce nad rámec pracovných povinností môže centrum priznať profesionálnemu náhradnému rodičovi profesijný príplatok. Profesijný príplatok možno priznať do sumy základnej zložky mzdy.

Centrum môže profesionálnemu náhradnému rodičovi poskytnúť aj odmenu.

Na účely odmeňovania a priemerného zárobku sa za sumu

- a) dennej mzdy považuje  $1/30$  zo sumy mesačnej mzdy,
- b) hodinovej mzdy považuje  $1/240$  zo sumy mesačnej mzdy.

Vláda Slovenskej republiky môže nariadením ustanoviť vyššiu sumu základnej zložky mzdy.